

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. VII. Dari quandoque instinctus obscuros & suspectos, de quibus dubium est à quo spiritu sint. Quae cautio in iis adhibenda. Quaedam pro illorum examine documenta. Agitur obiter de singulari ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

ferri in objectum amatum, nisi freno discretionis coercerentur. Et quia ex amore suavitas quædam & dulcedo promanat, sollicitè cavendum est, ne amor, qui à spiritu incæpit, in carnem definit, sicut sæpius contingit etiam in personis probatæ sanctitatis, quos in præceptis deiecit impetus, & defectus circumspectionis in moderandis affectibus. Nulla quippe virtus esse potest, ubi vehementia & ardor spiritus dominatur.

12. Impulsus Dei, cum ad opera grandia & mirabilia movet, à spiritu interno incipit, replendo illum præclaris donis, quæ deinde posito solidæ humilitatis fundamento, extra prodeunt ad aliorum ædificationem. Suggestio autem diabolica ad res tantum externas impellit, quæ videantur ab hominibus, internâ reformatione neglectâ.

13. Bonus spiritus bonos suaviter, malos asperè movet: malus autem spiritus malos fovet, bonos terret. Ideò observanda est hominis & spiritus similitudo, vel dissimilitudo: agunt enim contrario modo cum his qui sibi contrarii sunt. Dæmon peccatoribus illecebras seculi proponit, & sensuum delectationes: inanem spem divinæ misericordiæ ingerit, ut differatur pœnitentiâ, & peccatorum cumulus augetur. Justos verò tanquam dissimiles scrupulis divexat, vanoque metu & variis angoribus cruciat, ut cum tædio quæ Dei sunt operentur. At Dei spiritus malos, quia dissimiles, durius pulsât, conscientiæ stimulis pungit, & mortis ac inferni timore concutit, nullamque finit in rebus seculi habere quietem: bonos autem mulcet, adjuvat, exhilarat. Huc respexit Augustinus, cum in suis confessionibus dicebat Deo (z), *Quid est illud quod interlucet mihi, & percutit cor meum sine læsione, & inhorresco & inardesco? Inhorresco in quantum dissimilis ei sum, inardesco, in quantum similis ei sum.*

14. Divini instinctus signum est excitatio animæ ad pœnitentiâ, & ad veram contritionem; quando anima repente succenditur, atque adeò mutatur, ut dici possit, *Hæc mutatio dextera Excelsi.* Quando, inquam, torpor, pusillanimitas, perplexitas subito repelluntur, & alacritas, promptitudo, & jucunditas oriuntur. Hæc enim omnia non nisi à Spiritu sancto esse possunt. Appositè Bernardus (a), *Quæ Spiritus sanctus operatur in nobis, testimonium perhibent de eo. Initium revertendi ad Deum pœnitentiâ*

(z) Lib. 11: cap. 9. (a) Serm. 1. Pentec.

est, quam sine dubio spiritus operatur, non noster, sed Dei: idque & certâ ratio docet & confirmat auctoritas. Quis enim cum ad ignem venerit algens, & furis calefactus, dubitabit ei ab igne venisse calorem, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui prius iniquitate erat frigidus, si postmodum fervore quodam pœnitentiæ accendatur, aliam sibi spiritum, qui suum arguit & dijudicat, non dubitet advenisse.

15. Cum ex peccato originali ad sensuum delectationem proni simus, ille bonus censetur instinctus, qui à voluptatibus retrahit, & ad laborem ac crucem trahit. Vox Apostolica est perfecti Christi amatoris (b), *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Grata ignominia crucis ei, qui Crucifixo ingratus non est,* inquit Bernardus. (c)

16. Nulla certior nota divini spiritus, quam dilectio, ut rectè docet Augustinus. *Cognoscimus, inquit (d), quia habitat in nobis. Et hoc ipsum undè cognoscimus? quia de spiritu suo dedit nobis. Undè scimus quia de spiritu suo dedit nobis? Interroga viscera tua. Si plena sunt charitate, habes spiritum Dei. Idem alibi. (e) Qui non diligunt, si linguis hominum loquantur & Angelorum, sicut erantem sonans & cymbalum tinniens. Et si habuerint prophetiam, & scierint omnia Sacramenta & omnem scientiam, & habuerint omnem fidem, ut montes transferant, nihil sunt. Et si distribuerint omnem substantiam suam, & tradiderint corpus suum, ut ardeant, nihil eis prodest (f). Dilectio sanctos discernit à mundo.*

CAPUT VII.

Dari quandoque instinctus obscuros, & suspectos, de quibus dubium est à quo spiritu sint. Quæ cautio in his adhibenda. Quædam pro illorum examine documenta. Agitur obiter de singulari quorundam vita, & de dono lacrymarum.

I. **T**Otius doctrinæ de Discretionem spirituum caput est ac veluti fundamentum, quo uno hujus lucubrationis structura nititur, non solum bonos instinctus à malis distinguere, quod supra notatum est; sed dubios quoque & incertos

(b) 2 Cor. 12: 10. (c) Serm. 25. in cant. (d) Tract. 8. in Ep. 1. Joan. (e) Tr. 76. in Joan. (f) 1 Cor. 13.

ros dignoscere, & unamquamque motionem illi, à quo provenit, spiritu assignare. Celebris est Salamonis sententia (a): *Est via quæ videtur homini iusta, novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Multorum enim mentes ita excæcat amor sui, ut falsâ persuasione existiment, se per viam salutis tuto incedere, cùm celeri cursu iteri perditionis arripuerunt. Ea item affinitas inter quosdam affectus virtutis & vitii quandoque intercedit, ut sæpè contingat nos iram pro zelo, pertinaciam pro constantia, & pro Dei amore philantiam amplecti. Fovent hunc errorem carnis nostræ sagacitas; perturbationum commotio, imbecillitas intellectus: quibus fit, ut ponamus tenebras lucem, lucem tenebras; amarum veritatem in dulce, dulce in amarum. Alta est hæc profunditas, quam nemo potest sine Dei gratia penetrare. Necessarium igitur est, ut semper consideremus, qui nos impetus ducat. Quia in re docet Gregorius duplicem nobis curam incumbere (b): *Prima est, ne ad ea, quæ agimus, per apertum carnis impetum ducamur, nec pravæ cogitationibus animus seductus malæ esse cognoscat, & tamen faciat. Secunda, ne se impetus carnis, quasi impetus spiritus latenter subiciat, & culpas, quas agimus, nobis virtutes fingat. Sciendum verò est, quia graviores culpe sunt, quæ superducta specie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognite animum in confusionem dejiciunt, atque ad penitentiam trahunt; istæ verò non solum in penitentiam non humilant, sed etiam mentem operantis elevant, dum virtutes putantur.* Ex hoc Gregorii monito patenter deducitur, omnes impulsus solerti inquisitione discutendos esse, ne malum pro bono amplectamur, aut bonum pro malo repudiemus. Utrumque extremum æquè perniciosum est, tam Deo pulsanti ostium cordis claudere, putando dæmonem esse; quam hosti aperire, si Dei spiritum esse credamus. Quicumque verò sit ille qui pulsat, non ei facilis tribuatur ingressus, sed prudentiam iustorum imitemur, omnes instinctus sollicitè explorantes, obscuros præsertim, de quibus dubium est, à quo procedant. Ad hos autem discernendos, & ad omnem errorem præcavendum, usui erunt hæc documenta.

I. Quicquid naturam sapit, tamen si bonum in se sit, suspectum est. Cùm ergo impellimur ad aliquod bonum, si pars inferior illud appetit, ejus impetum coercere debemus, eoque cohibito ipsum bonum prius actibus intellectus

& voluntatis aggredi, gratiâ præcedente & dominante. Nam si aliquo naturæ sensu bonum à Deo inspiratum permiscetur, puræ virtutis claritas eâ complacentiâ tanquam cœno coinquinatur.

2. Securior cæteris est ille instinctus, quo voluntas movetur, nullâ præcedente imaginationis vel intellectus operatione. Id autem fit, quando intellectum eo ipso in puncto Deus illuminat, quo voluntatem intus impellit. Movere autem, & immutare ab interiori voluntatem solius Dei est, qui potest eam efficaciter inclinare quocunque voluerit, ut docet S. Thomas (c): ab exteriori verò & ineffaciter moveri potest ab Angelo, vel proponendo objectum, vel concitando passiones. Non dico voluntatem moveri posse sine ulla profus intellectus operatione, sed tantum sine ea, quæ modo naturali & consueto fieri solet. An verò possit in sublimiori raptu, aut voluntas sine prævia cognitione actum amoris exercere, aut intellectus sine ulla conversione ad phantasmata in objectum suum ferri, quæstio celebris est; quæ ad hunc tractatum non pertinet.

3. Anceps est omnis impulsus, & non nisi cum timore & tremore admittendus, quo quis ad regimen animarum incitatur. Ut verò periculum evadat; & introitus ad dignitates securus sit, acceptandæ illæ non sunt, nisi ex speciali Dei revelatione, aut ex obedientia, cui resisti non possit, aut ex consilio viri sancti & prudentis, cui bene perspecta sint illius status discrimina.

4. Aliquando contingit, ut gratiæ & consolationes spirituales ad corpus & ad sensus redundant, sicut scriptum est (d), *cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Sicut enim tabescit corpus, cùm tristatur anima: ita etiam interiori dulcedine per redundantiam sensus afficiuntur, hoc Deo concedente his præsertim, qui imperfectiores sunt, ut eâ dulcedine perfusi à terrenis delectationibus abstrahantur. Sunt tamen subjectæ hujusmodi suavitates illusionibus, & seductionibus malignorum spirituum, atque hinc sordes Illuminatorum, hinc Begardorum turpitudines prodierunt. Docet seraphicus Doctor (e), *quod quidam decepti à seductoriis spiritibus, vel propriis falsis opinionibus putant sibi apparere Christum, vel ejus gloriosam Genetricem, & non solum amplectibus & osculis, sed etiam aliis* H h 2 inde-
(c) in p. qu. lxxi. a. 2. (d) Ps. 83. (e) de processu Relig. tr. 7. cap. 18.

(a) Prov. 14: 12. (b) Hom. 5. in Ezech. lxx (3)

indecentioribus gestibus, & actibus ab eis demulceri, ut sicut spiritus ipsorum interius ab ipsis consolatur spiritualiter, ita & caro exterius sibi congruo oblectationis sensu consoletur; quod non solum est falsum, sed etiam blasphemia gravis esse comprobatur. Tum subdit, De his vero, qui eum aliquando dulcedinem spiritualem sentiunt, continuo etiam carnalis delectationis pruritu illi succedantur, nescio quid iudicem, nisi quod potius eligo illis carere floribus, quos de luti fordibus legere debent. Et sicut illos damnare non audeo, qui invitati quandoque in huiusmodi spiritualibus affectionibus carnalis fluxus liquore maculantur; ita excusare eos nescio, qui tali fluxu ex consensu delectantur, cum qualiscumque eorum intentio videatur. Hactenus Bonaventura.

5. Cum quis ad aliquid operandum intus movetur, non solum examinandae sunt actiones illae ad quas incitatur, utrum sint bonae, & conformes mandatis Dei, & Ecclesiae; sed etiam utrum convenienter statui ipsius & ordini, in quo positus à Deo est: an aliquam redolent singularitatem, superstitionem, vel levitatem. Spiritus enim Dei solidus est, eiusque operatio luminis & gratiae commensuratur, quibus anima praedita est. Qui hunc ordinem temerè transgreditur, infinitis se periculis exponit. Actiones item & verba, non in seipsis consideranda sunt, nec referenda ad Sanctorum exempla; sed ad principium sive motivum, propter quod sic operatur, & loquitur. Nam S. Martinus morti proximus dixit, *Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem*: At haec eadem verba proferre noluerunt sancti viri Philippus Neri, & Franciscus Salesius: ille motus charitate, iste humilitate. S. Franciscus stultum aliquando se finxit, ut sperneretur; aliquando vestem osculandam portexit, ut honoraretur, non ipse quidem, sed Deus in ipso. S. Hilarion munditiam in cilicio non requirebat, quam S. Bernardus optavit & commendavit. Ut rectum igitur iudicium feratur, disquirere oportet, quo spiritu quisque ducatur: quo principio innitatur, quodnam verborum & actionum proximum ac proprium motivum sit.

6. Suspectus est impulsus, quo quis movetur ad vitam singularem, & ad actiones insolitas & inusitatas. Nihil enim frequentius damnant sancti Patres, in his praesertim, qui vitam religiosam profitentur, quam singularitatem. Pater Monachorum, (f) octavum humilitatis gra-

(f) Bened. regulae, 7.

dum in hoc constituit, si nihil agat Monachus, nisi quod communis Monasterii regula, vel majorum cohortantur exempla. Antiquorum item Monachorum unanimi consensu apud Cassianum (g) sancitum fuit: Vitam singularem noxiam esse, magisque speciem vanitatis, quam virtutis ostentare. Ratio autem desumitur primò à suavitate divinae providentiae, quae viam communem instituit pro salute omnium, quos salvare decrevit, ducitque omnes, ut plurimum per iter planum, rectum, & usitatum. Secundò à malitia diaboli, qui ad res novas, curiosas, & inusitatas instigat, quae admirationem afferant, & sanctitatis opinionem concilient; facitque transgredi terminos quos posuerunt Patres nostri, ut à solidis virtutibus removeat, & inducat in vanitatem. Tertio ex pravitate naturae nostrae, quae peculiaribus exercitiis supra reliquos appetit apparere, & non esse sicut ceteri hominum. Quarto ex conditione ipsarum rerum singularium, quae cum rarae sint, minus cognoscuntur, & illusionibus, ac deceptionibus subjectae sunt. Sed quia ex sacris literis & experientia constat, spiritum Dei movere nonnunquam ad huiusmodi res mirabiles, quae communem operandi rationem excedant, non statim talis instinctus damnandus est. Sic praecepit Abrahæ, ut filium immolaret: Isaac, ut nudus per vicos & plateas civitatis ambularet. Eliae inspiravit, ut ignem à caelo peteret, quo quinquaginta viri consumpti sunt. Quosdam martyres impulit, ut pro fide tuenda se in ardentem rogam conjicerent. Danielem & Simeonem Stylites ad vitam in columna degendam, & alios multos ad singularia quaedam patranda incitavit, quae admirari oportet, non imitari. Talem vero impulsus ad opera mirabilia & non consueta tunc esse à Deo cognoscemus; si vocatus ad illa excellenti sanctitate emineat; semper enim tendit huiusmodi motio ad raram sanctitatem efficiendam, & ad virtutes internas in grada heroico. Si omnia adversa patientissime toleret, quia in patientia, & tolerantia verus Christianitatis spiritus consistit, & praecipuus ejus actus est veterem hominem crucifigere, & ad nihilum redigere. Modus item examinandus est, quo quis impellitur ad opera grandia & excelsa: est enim aliquando ita vehemens & efficax, ut cor & mentem fortiter trahat, & rapiat, cujus rei luculentum extat exemplum in

Apostoli

(g) Lib. 1. instit. c. 3.

Apostoli Pauli conversione. Deinde cum impulsus à Deo est, pacem & tranquillitatem cordis conservat, quia factus est in pace locus ejus. Nemini autem ad hæc opera eximia, & inulitata aspirare licet, nisi sentiat in se testimonium Spiritus sancti vocantis, & trahentis, atque intus docentis, quod à Deo certissime incitetur. Ut tandem de anima sic mora rectum feratur iudicium, cognoscere oportet ubi habiter lux gratiæ, ut ait Job, (h) & per quam viam spargitur, quod sine spiritu Dei fieri nequit, quem nemo habet, nisi Deum possideat, & à Deo possideatur. Quia verò hoc donum in paucis reperitur, cavendum est, ne quis temerè sententiam proferat de via peculiari, per quam Spiritus sanctus aliquem singulariter dilectum trahit ad se. Adoranda potissimum iudicia Dei, quorum abyssus immensa est: summisque precibus ab eo petendum, ut det spiritum bonum, nam spiritus omnia scrutatur etiam profunda Dei. Rectè Gregorius (i),

„ Lux in hac vita spargitur, quia ad omnis rei
 „ intelligentiam continua non habetur. Dum
 „ enim aliud sicut est comprehendimus, & aliud
 „ ignoramus, quasi sparsa luce & ex parte cerni-
 „ mus, & in obscuritate ex parte remanemus.
 „ Tunc verò lux nobis sparsa jam non erit, quan-
 „ do mens nostra ad Deum funditis rapta ful-
 „ gesceat.

7. Qui spiritu Dei aguntur, quoddam habent experimentum divinæ erga se providentiæ, sibi-que à Deo tantum imponi pondus intelligunt, quantum est virium ad perferendum. At qui spem collocant in suis viribus, quod proculdubio vel à proprio, vel à maligno spiritu procedit, majorem viribus conflictum experiuntur. Fidelis siquidem Deus est, qui non patitur nos tentari supra id quod possumus; sed facit cum tentatione proventum, ut possimus sustinere (k). Explicat hoc aptissimâ similitudine S. Ephrem (l).

„ Si homines exiguo intellectu ac mente præditi
 „ probare, & discernere nōrunt, quantum pon-
 „ dus, atque onus singula ferre queant animalia,
 „ veluti mulus, aut camelus, tantumque addunt
 „ oneris, quantum vires animalis tolerant: quan-
 „ tō magis Deus, qui incomprehensibilis est &
 „ ineffabilis scientiâ & intellectu, totusque sa-
 „ pientiâ plenus, novit quantis probationibus &
 „ tentationibus indigeant animæ ipsi placere vo-
 „ lentes? Qui verò nimis in se confidat, cedere,

& vinci permittuntur, ut discant non altum sapere, sed timere.

8. Divinæ operationes in anima, & interna jucunditas ex illis procedens diuturnæ non sunt, quia mens luminis claritate reverberata ad semetipsam revocatur, & ad infirmitatis suæ tenebras fracta relabatur. Idcirco suspectus est illorum spiritus, qui actualem Dei unionem semper se habere gloriantur. Legimus in Apocalypsi (m) factum esse silentium in cælo quasi media horâ, per quod Haymo & Anspertus significari ajunt breviter quietis in rerum cælestium contemplatione, quam Deus sanctis in hac vita concedit. Sic docet Gregorius in illa verba Job, (n)

„ Et cum spiritus me præsentem transfret, inhorruerunt pilæ carnis meæ. Non stat, inquit, (o) sed transit spiritus, quia supernam lucem nostra nobis contemplatio & inebriantibus aperit, & mox infirmantibus abscondit. In hac siquidem vita quantalibet virtute quis profecerit, adhuc tamen corruptionis suæ stimulum sentit. Legimus quidem, fuisse nonnullos eximie sanctitatis viros, qui per plures horas aut etiam dies ex speciali Dei gratia intimam cum ipso unionem habuere, sed hoc rarissimum est & paucissimis concessum. Alii quoque reperiuntur, qui quoties intrò se vertunt, facillimè cum Deo uniuntur: at hoc differt à continua unionem; sicut diversum est posse Principem alloqui quoties libuerit, & re ipsa semper cum eo loqui. It & redit Verbum divinum pro suo beneplacito, quasi visitans diluculo & subito probans, ut dicat anima ipsius fervens desiderio, (p) Revertere, revertere dilectio mi. Has vicissitudines euntis & redeuntis Verbi diffusè explicat, eas in se expertus, amicus Sponsi mellissimus Doctor: (q) Et nunc, inquit, da mihi animam, quam frequenter Verbum sponsus invisere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus sanem, cui contemptus omnium otium dederit: & ego huic incunctanter assigno vocem pariter & nomen sponsæ, nec ab ea penitus locum qui in manibus est, scilicet revertere, censuerim alienum. Quem enim revocat, ejus absque dubio probat se meruisse præsentiam, etsi non copiam. Alioquin non revocasset illum, sed vocasset. Porro revocationis verbum revertere est, & fortè idèd subtraxit se, quo avidius revocaretur, teneatur fortius. Nam & aliquando simulabat se longius ire, non quia hoc volebat, sed vole-

H h 3 baz

(h) Job. 38. (i) Lib. 29. mor. cap. 12. (k) 1 Cor. 10: 13. (l) Tract. de Patient. tom. 1.

(m) Apoc. 8. 1. (n) Job. 4: 15. (o) Lib. 5. mor. cap. 23. (p) Cant. 2. (q) Serm. 74. in cant.

bat audire, Mane nobiscum Domine quoniam advesperascit. Ergo istiusmodi piam simulationem, imò salutarem dispensationem non cessat identidem Verbum cum devota sibi anima sedulo assidue. Præteriens teneri vult, abiens revocari. Neque enim hoc irrevocabile verbum. Ipsius siquidem hæc voces sunt; (r) Vado, & venio ad vos: & alio loco, (s) Modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me.

9. Accidit aliquando, ut sanctis & divinis inspirationibus vel vitio naturæ, vel fraude dæmonis errores & vitia immisceantur, sicut ratio sub veris principiis efformat nonnunquam falsas assumptiones. Hujus rei exemplum habemus in sacris literis: Fidem enim & devotionem Jephthe (r) ex impulsu Spiritus sancti fuisse asserit Augustinus, (u) non autem vorum de filia immolatione. Veram quoque fuisse Eliphaz Themanitis, (x) revelationem, Gregorius Papa & alii testantur, sed eâ abusus est adversus Job arguens eum iniquitatis. Multorum quoque deplorandos casus narrat Cassianus, (y) qui post longam & laboriosam eremi exercitationem ob fervorem indiscretum miserrimè lapsi sunt. Ex quibus sapientissimè infert, cunctas animi cogitationes seniorum examini atque iudicio subijciendas esse, illorumque definitionibus acquiescendum.

10. Non videtur illorum spiritus à Deo esse, qui se jugiter in delictis spiritualibus versari autumant; ista enim non interrupta gaudiorum fruitio patriæ est, non exiliû. Quapropter in eorum mores & vitam diligentius inquirendum est, an diu fuerint variis tribulationibus quasi aurum in fornaci probati: num illæ delicta eò referantur, ut magis earum ope in virtute proficiant: num aliter exinde in humilitatis studio firmentur. Quod si ex illis nullus aut exiguus percipitur fructus, proculdubio suspicione non carent. Ille item suspectus est, qui sibi revelari ait alterius statum, nisi sit probatæ virtutis, atque ipsa notitia sterilis non sit, sed ad proximi salutem, Deique gloriam tendat.

11. Qui se per visum roseo sermo redimitos à Christo, vel ab Angelo, sive à Beata Virgine; aut annulo vel torque insignitos credunt & prædicant, rejcti debent tanquam propriæ imaginationis figmento, aut diaboli fraude decepti, nisi perfectissimæ vitæ sint, & eximia præditi sanctitate, atque ab omni terrena labe purgati. Idem de stigmatibus asserendum, quæ arte dæmonis

finigi posse aliquot exemplis manifestum est. Facillitas quoque ad ecstasim suspecta est, si præsertim contingat in locis publicis, & qui rapiuntur naturæ sint vehementioris. Quid verò de illis censendum sit, qui quemdam Dei illapsum in animæ essentiam prædicant, in qua Deum operari ajunt cessante prorsus omni operatione intellectus & voluntatis; & quid sit hujusmodi illapsus, deque aliis ejusdem generis inusitatis locutionibus & operationibus, alibi forsitan sermo erit, Deo vitam & vires largiente.

12. Cum varia sint genera lacrymarum, varique fontes undè promuntur, sicut Cassianus, (z) & Climacus, alique Patres asseverant, non exigua pars prudentiæ spiritualis est scire & discernere, quodnam sit earum principium, quis finis; & à quo spiritu excitentur. Primò enim ex tenera & molli natura proficere possunt, quæ cum facillè moveatur ad commiserationem, statim in lacrymas solvitur, quoties sibi aliquid triste aut miserabile occurrit. Nasci possunt secundò asu dæmonis, qui commovet humores, & cor eorum emollit, qui teneræ complexionis sunt, tametsi peccatores sint, ut specie sanctitatis alios decipiant, & ipsimet decipiantur: licet eorum fletum non scelere detestatio, sed damna temporalia, & ignominia, quæ ex iis oriuntur, extorqueant. Talis fuit planctus & ejulatus Esau, de quo ait Apostolus, (a) quod non invenit penitentia locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam: non enim flebat peccata sua, qui necem fratri moliebatur; sed quia jus progenitorum ignominiosâ venditione prodegerat, nec potuit recuperare. Tertio movet ad lacrymas Spiritus sanctus, qui ostulare nos facit gemitibus inenarrabilibus, & hoc est donum lacrymarum à sanctis Patribus tantoperè commendatum, quod à Deo petendum est, ut virgâ virtutis suæ percussat siliem cordis nostri, & educat ex eo aquas, quibus mergantur delicta nostra. Hujus stertus salutaris Gregorius Magnus (b) duo tantum genera statuit, unum ex timore, alterum ex amore procedens. At Bernardus (c) tria genera recenset, devotionis, penitentia, & fraternæ compassionis. Lacrymarum quæ à natura procedunt nulla ratio habenda est, nam ut plurimum steriles sunt & cito arefcant. Quæ verò à Dæmone excitantur, eò tendunt, ut ad hypocrisim & superbiam, ac tandem ad extremam perniciem inducant.

(r) Joan. 14. 28. (s) Ibid. 16. 17. (t) Judic. 11. (u) 24. 49. in Judic. (x) Job. 4. 12. (y) Collat. 2.

(z) Coll. 9. c. 28. serm. 7. (a) Hebr. 12. 17. (b) Lib. 3. dialog. c. 34. (c) Serm. 3. de Epiph.

ducant. Peccatoribus autem fieri facilitate illudunt, ut inde noxiō errore inferant, non defuturam sibi in postrema vitæ clausula contritionem. Vidi aliquando hominem in malo obduratum, è cuius oculis copiosissimæ lacrymæ effuebant, cum de eminente sibi æternæ damnationis periculo differentem audiret, ob apprehensionem videlicet sui pessimi status, in quo tamen nullum erat propositum abstinendi à malis, quæ desebat. Cavendum igitur est, ne plus momenti in ipsis lacrymis ponatur, quàm in earum motivo, quod præcipuè attendi debet. Et si quidem Deus hoc irriguum alicui dederit, segregans pluviam voluntariam hæreditati suæ, utatur sanè Dei dono cum gratiarum actione, sed meminerit, omne sacrificium sale discretionis condendum esse, vitetque duo extrema, alterum complacentiæ & arrogantiae, ne sibi in lacrymis nimis complaceat aut extollatur, nevé illis sanctitatem suam & profectum spirituales metiatur: alterum pusillanimitatis & dissidentiae, nè fortè putet, actum esse de salute & perfectione sua, si illæ desint. Ubertas lacrymarum neminem sanctum facit, nec inopia peccatorem.

CAPUT. VIII.

Diversas esse motiones divini spiritus. Ad eas dignoscendas multæ regula assignantur. De multiplici loquela Dei, ejusque discrezione. Quibus signis vera locutio a falsa internoscatur.

I. **O** Altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt judicium ejus, & investigabilia viæ ejus in electis suis! Hos enim variis & miris modis vocat & movet, & quæ ad salutem illorum pertinent, diversimodè operatur. Ascendens Christus in altum dona dedisse hominibus dicitur, dona, inquam, & non donum: quia ut explicat Augustinus, (a) *per donum, quod est Spiritus sanctus, omnibus membris Christi multa dona, quæ sunt quibusque proprias, dividuntur. Non enim singuli quique habent omnia, sed hi illa, & alii alia: quamvis ipsum donum, à quo cuique propria dividuntur, omnes habeant, id est Spiritum sanctum. Ideo ipse spiritus unus dicitur & multiplex, quia cum unus sit, multipliciter filiis*

(a) Lib. 15. De Trinit. cap. 19.

hominum inspiratur, ut non sit qui se abscondat, à calore ejus. Diversa quidem sunt munera, sed charitas una: variæ semitæ, sed finis unus. Præclare Bernardinus Senensis hac de re loquitur in tractatu de divinis inspirationibus (b) *Multiplicari multisque modis consuevit Deus devotas mentes dirigere, erudire, & inspirare; quandoque revelationibus manifestis, quandoque insundendo imperceptibiliter ipsis animæ viribus fidem, spem, & charitatem: quandoque acuendo intrinsecus intellectum, memoriam, & voluntatem respectu aliquorum objectorum, quæ utilia sunt ad salutem. Quandoque insuper fleat hominis intellectum ad aliquem servum Dei, qui potest illum dirigere & juvare. Quandoque etiam hominem devotum & zelo accensum dirigit ad aliquem textum Scripturæ sacræ, vel ipsi occurrere facit aliquam historiam, in cuius consideratione anima ejus dirigitur, & in eo quod desiderat, consolatur. Eadem modorum varietatem, quibus Spiritus Sanctus ad nos venire solet, sic explicat Gregorius in Moralibus. (c) *Quasi venas susurri sui aperit Deus, cum nobis latenter insinuat, quibus modis ad nostræ intelligentiæ aures venit. Aliquando enim nos amore, aliquando terrore compungit. Aliquando præsentia, quàm nulla sint, ostendit, & ad æterna diligenda desiderium erigit: aliquando prius æterna indicat, ut post temporalia vilscent. Aliquando nostra nobis mala aperit: & ad hoc nos usque, ut alienis etiam malis condoleamus, extendit: aliquando mala aliena nostris obtutibus obijcit, & compunctos mirabiliter à nostra pravitate nos corrigit.**

II. Quamvis autem spiritus Dei semper doceat veritatem, semper alliciat ad virtutem; nonnunquam tamen docet & non allicit, nonnunquam allicit & non docet; quæ diversitas duplici ex causa procedit. Primum quidem ex culpa & ignorantia nostra, quia nimirum Dei gratiâ intellectum nostrum illuminante bonum cognoscimus, sed peccatis exigentibus in nostra infirmitate derelicti bonum cognitum non operamur: vel certè quia ad opus bonum excitati à necessaria cognitione mentis hebetudine impedimur. Testatur hoc Bernardus his verbis. (d) *Multi monentur ut benefaciant, sed minime sciunt, quid agendum sit, nisi adsit denuò gratia Spiritus sancti, & quam inspirat cogitationem, doceat tu opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Propterea non salum moveri & doceri,*

(b) Serm. 1. art. 1. c. 8. to. 3. (c) Lib. 5. c. 20. (d) Serm. 1. Pentec.